

Kuntalaisaloite; Vuoroasuvat lapset ja heidän mahdollisuutensa tasa-arvoiseen asemaan yhteiskunnassa

Sivltk 21.05.2025 § 50
81/08.01.01.00/2025

Aloite luotu Kuntalaisaloite.fi-palveluun 19.2.2025
<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/aloite/41944>

Saate kunnalle

"Me, Eurajoen Yhteiskoulun vanhempainyhdistyksessä toivomme, että vuoroasuvien lasten koulukuljetuksia tulisi tasa-arvoistaa ja mahdollistaa myös toisestakin osoitteesta kuin pelkästään virallisesta osoitteesta. Vuoroasuvat lapset elävät lapsuuttaan nyt, eivätkä vuonna 2027, jolloin mahdollisesti olisi tulossa sosiaaliturvan kokonaisuudistus. Siksi Eurajoen, lapsiystävällisen kunnan, tulisikin olla proaktiivisia ottaessaan heidät huomioon tässä, hyvin arkisessa, asiassa. Joka tapauksessa nämäkin lapset ovat oppivelvollisia kunnes oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen suorittanut hyväksytysti ylioppilastutkinnon, ammatillisen tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritettua tai ulkomaisen koulutuksen. Hyvinvoiva yhteiskunta ei voi rakentua ilman hyvinvoivia perheitä ja niissä kasvavia lapsia. Lisäksi lapsella on oikeus molempiin vanhempiinsa, eikä vuoroasumisen tulisi olla vain paremmin toimeentulevien etuoikeus. "

Aloitteen julkaisupäivämäärä 4.3.2025

"Eurajoki kuuluu Lapsiystävällinen kunta – malliin, jonka tarkoitus on auttaa kuntia edistämään erityisen heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeuksia. Malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Kuitenkin lapsiystävällisyys kunnassa liittyy aivan kaikkeen. Se ei ole vain sivistystoimen tai varhaiskasvatuksen hanke.

4.8.2024 saimme seuraavan Wilma-viestin Eurajoen Yhteiskoulun kanavalla koskien koulukuljetuksia: " Hei! Tämä viesti tulee nyt kaikille Eurajoen yhteiskoulun oppilaille ja huoltajille, mutta koskee vain koulukuljetuksessa olevia oppilaita. Kunta järjestää oppilaalle maksuttoman kuljetuksen, milloin peruskoulun oppilaan koulumatka on pitempi kuin 5 km (PL 32 §). Osa kuljetuksista on vuoroliikennettä, jossa tarvitaan koulumatkakortti (LS Liikennelinjat) ja osa tilausajoja, joissa korttia ei tarvita (SaTaxi). Tämä Wilma on tässä kohdin hieman puutteellinen ja hankalasti luettava tiedotusväline, mutta laitamme koulun peda.net-sivuille mahdollisimman pian päivitetyn ja selkeämmän tiedotteen kuljetuksista. Eurajoen lukion kotisivuilla kuljetustiedote on jo nähtävissä: Kuljetustiedote lukion kotisivuilla. LS Liikennelinjojen reitit ja aikataulut ovat samat kuin viime lukuvuonna, mutta SaTaxin reitteihin 2 on tullut joitakin muutoksia (ks. alempana). Huomioitthän, että oppilas on oikeutettu koulukuljetukseen vain yhdestä virallisesta osoitteesta, vaikka asuisikin esim. vuoroviikoin eri osoitteessa. Lisäksi koulukuljetusauto ottaa turvallisuussyistä oppilaan kyytiin ensisijaisesti vain erikseen merkityiltä

linja-autopysäkeiltä. Koulumatkakortittomissa autoissa kuljettajalla tulee olemaan nimilista niistä oppilaista, jotka ovat oikeutettuja koulukuljetukseen. Aikataulujen kellonajat ovat noin-aikoja eli kannattaa olla pysäkillä mieluummin hiukan liian aikaisin, jotta varmasti pääsee kyytiin.”

Jokaisella Suomessa asuvalla lapsella on oppivelvollisuus ja oppivelvollisuus alkaa tarkoitetun lukuvuoden alkaessa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen suorittanut hyväksytysti ylioppilastutkinnon, ammatillisen tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritetun tai ulkomaisen koulutuksen. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020)

Oppivelvollisuuslain 6 §:ssä todetaan, että oppivelvollisuuteen kuuluvien opintojen tulee edistyä oppivelvollisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan, josta 9 § huoltajalla on valvontavastuu. Kaikilla opiskelijoilla on oikeus maksuttomaan koulutukseen sen kalenterivuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta. Maksuttomuuden laajuutta käydään läpi 17 §:ssä, jossa mainitaan, että koulumatkojen maksuttomuudesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). Toki tulee huomioida, että tämä laki on tullut voimaan 1.7.1997 ja lasten vuoroasuminen virallistettiin lapsenhuoltolain muutoksessa 1.12.2019. Vuoroasumisen kriteerinä on, että lapsi asuu vähintään 40 % kalenterivuodesta kummankin vanhempansa luona. Kehittämiskohtia tämän tukimuodoissa mm asumistuessa, lapsilisissä sekä koulukyydeissä vielä on valtakunnallisestikin, mutta tähän voidaan vaikuttaa jo kuntatasollakin.

Tällä hetkellä ei tunnisteta vielä mahdollisuutta, että vuoroasuvalla lapsella voisi olla kaksi virallista osoitetta, jotta lapsen asiat: palvelut, tiedonkulku ja koulukyyti voisivat mahdollistua molempien vanhempien luota. Tämä myös vähentäisi huoltoriidoissa käytävää keskustelua lapsen osoitteesta sekä mahdollistaisi esim. asumistuen saamisen molempiin koteihin. Vuoroasuminen lisää lapsen hyvinvointia, mutta luo myös todella epätasa-arvoisen yhteiskunnallisen aseman hänelle ja hänen ”etä”vanhemmalleen. Vuoroasuvilla lapsilla ei ole täysimääräistä oikeutta molempiin vanhempiinsa. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) pyrkii edistämään yhdenvertaisuutta ja ehkäisemään syrjintää sekä tehostamaan syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Niin viranomaisen kuin koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta ja ryhtyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi ja ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Perusopetuslaki 32 § määrittelee, missä tilanteissa ja kenelle koulukuljetus on järjestettävä. Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus

maksuttomaan kuljetukseen. Myös esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa esiopetukseen tai sieltä kotiin, jos yhdensuuntaisen matkan pituus on yli 5 km. Jos lapsi on esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen välisille matkoille yhdensuuntaisen matkan ylittäessä 5 km.

Hyvät eron jälkeiset vanhempien vuorovaikutusvälit korostuvat, kun yhteisenä tavoitteena on turvata kaksi kotia, joissa molemmissa lapsella olisi mahdollisuus omaan tilaan. Mikäli etävanhempi ei ole riittävän varakas, tilanne voi estää kokonaan lapsen vuoroasumisen. Vuoroasumisen edellytysten ollessa riittävät molempien vanhempien elämäntilanteessa, tukee se myös parhaiten lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Vuoroasuminen ei sovi kaikille, mutta selkeästi suurin osa vuoroasuvista kokee hyötyvänsä siitä. Se mahdollistaa vanhempien eron jälkeisen vanhempi-lapsisuhteen jatkumisen, psyykkisen tunnesuhteen ylläpidon ja sitä kautta hyvinvoinnin vahvistumisen. Vuoroasuminen voi ikävä kyllä muodostua näillä näkymin sosioekonomisesti varakkaiden vanhempien lasten asumisjärjestelyksi. Tilanne on erityisen haastava uusperheissä, joita lapsiperheköyhyys haastaa yhdenvanhemman perheiden ohella eniten.

Keskeistä on tulla tunnistetuksi vuoroasuvan lapsen vanhemmaksi sekä vuoroasuvaksi lapseksi. Sillä hyvinvoinnin, turvallisen kasvatuksen ja kehityksen rakenteellisesta turvaamisesta perheiden elämää säätelevässä sosiaaliturvassa ja hyvinvointivaltiossa on kyse. Hyvinvoiva yhteiskunta ei voi rakentua ilman hyvinvoivia perheitä ja niissä kasvavia lapsia. Lisäksi lapsella on oikeus molempiin vanhempiinsa, eikä vuoroasumisen tulisi olla vain paremmin toimeentulevien etuoikeus. Mikäli vuoroasuvalla lapsella ei ole oikeutta koulukyytiin molempien vanhempiensa osoitteista, tulee etävanhemmalle ensinnäkin kuljetuskustannuksia ja toisekseen tulee vastaan kysymys onko etävanhemmalla esimerkiksi työnsä puolesta mahdollista itse kuljettaa lastaan kouluun ja koulusta kotiin hänen vuorollaan. Vaikka aamukuljetus onnistuisikin, voi iltapäivällä tapahtuma kuljetus esimerkiksi 13 tai 15 aikaan olla haastava. Näin ollen nuoremman lapsen tulisi jäädä iltapäiväkerhoon ja vanhemmat lapset (3 luokasta ylöspäin) ei ole tällaiseen oikeutettuja, joten heidän tulisi odotella koululla tai kaverilla kyytiä kotiin. Kyllähän tämä varmaan toisinaan toimii, mutta kyllä vuoroasuvallakin lapsella tulisi olla oikeus päästä kotiin palautumaan koulupäivän jälkeen ja nauttimaan välipalaa. ”Lapsi on yksi ja sama, kulkee hän kouluun yhdestä tai kahdesta osoitteesta. Jos kuljetusetuuden ehdot täyttyvät molemmista kodeista, niin lapsella on oikeus koulukyytiin jokaisena koulupäivänään, ei vain osana koulupäivistä.”

Laki sallii tällä hetkellä lapselle kaksi varhaiskasvatuspaikkaa, joissa lapselle laaditaan yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma, jolla tuetaan yksilöllisiä tarpeita. Myös on kouluja, jotka tukevat mm. eri kaupungeissa vuoroasuvien lasten oppivelvollisuutta yhteistyöllä molempiin kouluihin. Tämä mahdollistaa myös vanhempien vapaan asumisen haluamassaan paikassa ja tämä vähentäisi myös ”koulushoppailua”.

Vuoroasuvat lapset elävät lapsuuttaan nyt, eivätkä vuonna 2027, jolloin mahdollisesti olisi tulossa sosiaaliturvan kokonaisuudistus. Siksi Eurajoen, lapsiystävällisen kunnan, tulisikin olla proaktiivisia ottaessaan heidät huomioon tässä, hyvin arkisessa, asiassa. Joka tapauksessa todennäköisesti koulukuljetukset kulkevat vuoroasuvien lasten epävirallisenkin osoitteen ohi jokainen koulupäivä. Samoin ne koulukuljetukset kulkevat sen virallisenkin osoitteen ohi silloinkin, kun lapset ovat epävirallisessa osoitteessaan. Kuljetettavien määrä muuttunee jonkin verran, mikäli tämä mahdollistettaisiin, mutta tämän merkitys perheille on suuri. Lisäkustannuksia kunnalle tästä tulee, jos lapsi kyyditään vain epävirallisesta osoitteestaan kouluun, mutta ei tälläkään hetkellä koulukyydit ole täyteen ahdettuja. Lisäksi tämä mahdollistaisi myytävien kiinteistöjen kiinnostavuuden keskustan ulkopuolella.

Kouluverkkouudistuksen myötä tämä asia nousee vielä enemmän esille. Mikäli aiemmin molemmat vanhemmat ovat päättäneet jäädä asumaan esimerkiksi Kuivalahdelle, että lapsella on helppo mennä kouluun molemmista kodeista, nyt koulukyytiin oikeutettu vanhempi on vain se, jonka luona lapsi asuu virallisesti. Etävanhemman olisi näin ollen järkevämpi muuttaa keskustaan, josta lapsi voi itsenäisesti kulkea kouluun hänen vuorollaan. Tässäkin tapauksessa koulukyyti ajaa jokaisena koulupäivänä Kuivalahdelta keskustaan, on tämä lapsi lähivanhemmallaan tai ei. Mikäli etävanhempi muuttaisi keskustaan, autioittaisi tämä logiikka pitkässä juoksussa Kuivalahtea asukkaista ja paine uusille asunnoille keskustassa kasvaa entisestään. Eurajoki on laaja kunta ja maakuntaa tulisi tukea ja mahdollistaa sen kiinnostavuutta asuinalueena.

Kunnan velvollisuutta järjestää oppilaalle maksuton koulukuljetus muusta kuin virallisesta asuinpaikasta ei voida perustaa perusopetuslakiin. Tällöin kunnan tulee erikseen arvioida, onko kuljetus oppilaan olosuhteissa myönnettävä yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettuna kohtuullisena mukautuksena toisesta osoitteesta. Kohtuullisia mukautuksia koskeva sääntely perustuu tapauskohtaiseen kokonaisarviointiin. Kunta itse voi päättää koulukyytiasiasta lakia paremmin ja kunnan tulisi lisätä huoltajien tasa-arvoa tunnistamalla vuoroasuvat lapset ja heidän kuljetusetuudet tähän päivään. Tämä vähentäisi myös vanhempien välisiä konflikteja, mikä lisää lapsen hyvinvointia. Tässä olisi kunnalla loistava tilaisuus toteuttaa lapsen oikeuksia arjessa.”

Odottavin terveisin,
Eurajoen Yhteiskoulun Vanhempainyhdistys ry:n hallitus

Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville esiopetusta ja oppivelvollisuusikäisille perusopetusta (Perusopetuslaki 628/1998, 4§). Esi- perus- ja lisäopetuksen oppilaan oikeudesta koulumatka-etuuteen säädetään perusopetuslaissa (Perusopetuslaki 628/1998, 32§). Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on pitempi kuin viisi kilometriä, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa

esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitetusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on pitempi kuin viisi kilometriä, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen.

Oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen Eurajoen kunnassa myönnetään väestörekisteriin merkitystä kotiosoitteesta esiopetuksen ja 1.–2. luokan oppilaalle, jonka koulumatka lähikouluun on yli kolme (3) kilometriä, ja 3.–9. luokan oppilaalle, jonka koulumatka lähikouluun on yli viisi (5) kilometriä. Joustavien ja kattavien aikataulujen sekä turvallisten oppilaskuljetusten saavuttamiseksi, kuljetusedun saanut oppilas saattaa joutua kulkemaan omin neuvoin osan koulu- matkasta kuljetusreitin varteen. Mikäli oppilaan kotiosoite on kuljetusreitin varrella edellä määriteltujen etäisyyksien alapuolella, oikeutta maksuttomaan koulukuljetukseen ei ole (sivistyslautakunta 28.3.2018 § 20).

Esi- ja perusopetuksessa kuljetusedun saanut oppilas saattaa joutua kulkemaan osan koulumatkasta omin neuvoin kuljetusreitin varteen (=omavastuu). Sivistyslautakunta päätti 23.8.2017 § 71 Eurajoen kunnassa käytettävistä omavastuumatkaosuuksista seuraavasti:

Esioppilaan kohdalla käytetään yksilöllistä harkintaa omavastuumatkaa määriteltäessä. Päätöksen tekee koulun rehtori tai päiväkodin johtaja yhteistyössä huoltajien kanssa.

Perusopetuksen koulumatkan omavastuu on 1.- 2. luokan oppilaalla yksi (1) kilometriä.

Perusopetuksen koulumatkan omavastuu on 3.-4. luokan oppilaalla kaksi (2) kilometriä.

Perusopetuksen koulumatkan omavastuuosuus on 5.- 6. luokan oppilaalla kolme (3) kilometriä.

Perusopetuksen koulumatkan omavastuuosuus on 7.-9. luokan oppilaalla viisi (5) kilometriä.

Koulumatka mitataan lyhintä yleisessä käytössä olevaa kävelykelpoista reittiä myöten ja matka mitataan oppilaan kodin portilta koulun portille. Mittauksessa käytetään apuna karttaohjelmaa tai muuta luotettavaa menetelmää.

Omavastuuosuudet otetaan käyttöön, mikäli oppilaskuljetus ei pystytä muuten asianmukaisesti ja riittävästi järjestämään. Käyttöön-otosta päättävät koulujen rehtorit.

Oppilaalla on oikeus koulukuljetukseen myös, jos koulumatka oppilaan ikä ja olosuhteet huomioon ottaen on asiantuntijalausuntojen perusteella liian vaikea, rasittava tai vaarallinen.

Perusopetuksessa koulumatkakuljetukset järjestetään ensisijaisesti

joukkoliikenteen vuoroja käyttäen, mutta myös tilausliikennettä voidaan käyttää. Oppilaskuljetus järjestetään taksilla, kun joukkoliikenteen vuorot tai tilausliikenne eivät ole tarkoituksenmukaisia tai mahdollisia.

Koulukuljetusten suunnittelusta vastaavat koulujen rehtorit ja kilpailutuksella valitut palveluntarjoajat.

Eurajoen kunta käyttää esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen oppilaskuljetuksiin vuodessa 853 173 euroa (2024). Eurajoella on aloitteessa mainittuja vuoroasuvia oppilaita useita kymmeniä. Kaikkien vuoroasuvien lasten ottaminen kuljetusetuuden piiriin lisäisi kuljetusreittejä merkittävästi. Koska huoltajilla ei ole velvollisuutta ilmoittaa opetuksen järjestäjälle huoltajuutensa statusta, on vuoroasuvien määrää vaikea arvioida ja ennakoida. Tämä aiheuttaa talousarvion laadinnan erittäin vaikeaksi. Käytännössä kaikki vuoroasumisen väliaikaiset muutokset pitäisi huomioida mikäli kuljetusoikeus myönnettäisiin. Yhteishuoltajuuksia kun on erilaisia.

Aloitteen mukaiset kuljetuslisäykset vaikuttaisivat myös perusopetuksessa ja lukikoulutuksessa tehtäviin opetukseen liittyviin kuljetuksiin, koska ne toteutetaan suurelta osin samalla kuljetuskalustolla.

Eurajoen kunnan oppilaskuljetuksia hoitavat kilpailutusten perusteella paikalliset ja alueelliset taksiyrittäjät ja linja-autoliikennöitsijät. Heiltä saadun palautteen mukaan oppilaskuljetusreittien määrän kasvu aiheuttaa ylitsepääsemättömän ongelman; kuljetuskalustoa ei ole riittävästi. Haasteen edessä ollaan nykyisten reittienkin kanssa, varsinkin kun lisäkuljetuksia aiheuttavat lukuvuosien aikana esim. alaraajavammoista kärsivät oppilaat.

Joidenkin vuoroasuvien lasten vanhemmista toinen osapuoli asuu muualla kuin Eurajoella. Näiden osapuolten asumisoikeutta ei kunta voi rajoittaa. Tämä aiheuttaisi aikataulujen laatimisen mahdottomaksi ja kasvattaisi kuljetuskustannuksia merkittävästi. Kuljetusoikeuden rajaaminen taas asuinkunnan mukaan ei ole lasten yhdenvertaista kohtelua.

Korkein hallinto-oikeus ratkaisi tapauksessa 2923:38 kysymyksen siitä, onko kunta velvollinen järjestämään oppilaalle maksuttoman kuljetuksen myös siitä kodista, joka ei ollut hänen virallinen asuinpaikkansa. KHO:n mukaan kyseistä velvollisuutta ei voitu perustaa perusopetuslain 32 pykälään.

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää ettei kuntalaisaloite "Vuoroasuvat lapset ja heidän mahdollisuutensa tasa-arvoiseen asemaan yhteiskunnassa" aiheuta toimenpiteitä.

Päätös

Hyväksyttiin.
